

Stefan Wesołowski, Helena Bona

Dolice, woj. szczecińskie. Stanowisko 40

Informator Archeologiczny : badania 18, 47-48

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Najczęściej w grobie znajdowano I popielnicę, wyjątek stanowi nr 15, z 1⁻-ego pochodzą 2 naczynia z kosteczkami.

Stan zachowania grobów w większości jest zły, wszystkie naczynia były potluczone, część posiadała ścięte partie wierzchołkowe /skutek orki/.

Stratygrafia poszczególnych wykopów przedstawia się niejednolicie. W wykopach nr 4-7, 12-18 pod cienką warstwą humusu /nawet gr. tylko 10 cm/ natrafiono bezpośrednio na zwir, na pozostałych natomiast pod humusem i podglebieniem, zalegała na gł. 50 cm warstwa koloru czarnego /a w niej zalegały groby/, pod którą wystąpił zwirek.

Role popielnic pełniły naczynia warowate i jajowate. Wśród ornamentów często występuje listwał lub krótkie listewki plastyczne z dotkami palcowymi, nacięciami i nakłuciami. Prawdopodobnie pierwotnie wszystkie popielnice były nakryte misami, w przeważającej większości o brzegu zagiętym do środka, czasami zdobionymi smukłymi guzkami na największej wydługości. Obecności przystawek nie stwierdzono w żadnym przypadku.

Groby były wyposażone w wyroby z brązu i żelaza. Na uwagę zasługuje grób nr 10, z którego pochodzi żelazny klucz i profilowany guzek brązowy, będący zakończeniem noża fibuli. Podobny fr. fibuli znaleziono również w grobie nr 9; towarzyszyły jej fr. drucików brązowych, wierzbowate, zdobione nacięciami zakończenie naszyjnika? lub bransolety, jak i fr. drutu z rozklepanym kołcem i zwinętym w uszko /szpila, zakończenie naszyjnika?/. Trzeci fr. nożyki zapinki brązowej pochodzi z warstwy w wykopie 24. Wyposażeniem wyróżnia się grób nr 16. W popielnicy o jajowatym brzusku znaleziono fr. nieokreślonego przedmiotu żelaznego /szpila?/, guzek brązowy, druciki brązowe, ponadto 2 przęśliki /jeden brązowy, drugi lekko dwustopkowy/.

Prawdopodobnie groby nr 7 i 8 znalezione niedaleko wykopu nr 3 z roku 1983 wstępnie mogą zostać zaliczone do kultury pilińskiej /naczynia warowate zdobione guzkami, ornamentem nakluwanych dołów; brak dodatkowego wyposażenia/ i datowane na schyłek II-III okresu epoki brązu. Pozostałe natomiast należały odnieść do wczesnego okresu wpływów rzymskich /profilowane guzki zapinek/.

Wydaje się, że ustalono nieprzekraczalną granicę występowania grobów w kierunku północnym, północno-wschodnim i zachodnim /wyk. nr 15-17, 1/2, jak i południowym /wyk. nr 12-14, 18/. Ustalenie zasięgu w pozostałych kierunkach jest utrudnione z powodu istniejącej zabudowy.

Materiały i dokumentację złożono w Muzeum Okręgowym w Nowym Sączu.

Badania winny być kontynuowane /jedynie i zagrożone cmentarzysko kultury pilińskiej w Poisce/.

DOLICE
woj. śląskie
Stanowisko 40

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Nadodrza
Pracownia Archeologiczna w Szczecinie

Badania prowadził mgr Stefan Wesolowski przy współudziale
Heleny Bony. Finansował IHKM PAN. Dziewiąty sezon badań,
Cmentarzysko kultury łużyckiej z IV okresu epoki brązu.

Kontynuowano rozpoznanie południowo-zachodniej części cmentarzyska, koncentrując się na rozkopaniu kurhanu nr 5 oraz dokończeniu eksploracji komory grobowej kurhanu nr 3, badanej w ubiegłym roku.

Kurhan nr 5 pozbawiony pagórkowatego nasypu o powierzchni w formie bruku utworzonej z otoczków, w rzucie poziomym zbliżony był do owalu o wym. 4,5 x 8 m i posiadał osnowę wyznaczoną przez większe otoczki. W centralnej części nasypu kamiennie-ziemnego mogiły brak śladów kamieniowych zaszczynej wyznaczających na powierzchni płaszcza kurhanu miejsce usytuowania komory grobowej. Eksploracja kurhanu ujawniła następującą stratygrafię:

1. Piaszczysto-ziemny, trzy warstwy kamieni oraz żółto-brunatny piasek, krąg będący osnową kurhanu zbudowany z większych otoczków.
2. Warstwa piasku usypana u podstawy kurhanu, w której wyróżniono od strony zachodniej mogiły nlecko-ukształtowane zagłębienie wypełnione brunatno-popielatymi warstewkami - być może - popiołu drzewnego. Natomiast w części wschodniej powyższa warstwa piasku przemieszana z kamieniami i czarną warstwą popiołu zawierała ułamki naczyń i przepalonych kości ludzkich.
3. Poziom ten związany był z brukiem kamiennym regularnie ułożonym w formie prostokąta o półkolistie ukształtowanych ścianach krótszych. Został on posadowiony poniżej osnowy kamiennej kurhanu. W partii wschodniej, na powierzchni bruku, podobnie jak w warstwie II, wystąpiły czarna warstewki popiołu z dużym nasyceniem ułamkami naczyń i kosteczkami ludzkimi.
4. Drugi poziom bruku, identycznego kształtu jak w poziomie III, przykryty był warstewką piasku intensywnie nasyconą popiołem i przepalonymi kosteczkami ludzkimi. Poza tym znajdowały się na bruku pojedyncze ułamki naczyń. Powyższe dwa poziomy bruku zostały posadowione w glinasto-piaszczystym całcu, w wykopanej podłużnej nlecko-wastej jamie. Kurhan nr 5 ujawnia niesnaną dotychczas na omawianym cmentarzysku, formę zabezpieczenia szczątków kostnych ciała palenia poprzez rozsypanie ich na całej powierzchni bruku, przykrycie brukiem, a następnie usypanie piaskiem mogiły. Zwraca uwagę regularna forma podłużnie ukształtowanych bruków zbliżonych pod względem wielkości do szkieletu ludzkiego. Wymiary bruku 2,5 x 0,70 m. Ocena czy mamy do czynienia z pochówkiem jednego osobnika, czy wielu nastąpi przez analizę antropologiczną materiału kostnego. Poczyniono także obserwacje stratygraficzne bruków zalegających między omawianym kurhanem, a sąsiadującym z nim kurhanem nr 4, gdzie wystąpiły groby popielnicowe piaszczyste.

W kurhanie nr 3, w którym w ubiegłym roku odkryto w komorze grobowej, ale poniżej posadzki, szpilę brązową, przebadano podstawę komory grobowej rozciągając ściany zbudowanej z płyt kamiennych skrzyni oraz posadzkę. Ujawniono ciekawe dane odnośnie konstrukcji komory, jak też stosowanych form obrządku przy jej zakładaniu w centralnej części kurhanu. Stwierdzono fakt wymoszczenia jamy ziemnej - w miejscu ułożenia gładzi posadzki - piaskiem z kosteczkami ludzkimi, którymi obsypane zostały także ściany komory oraz kamienie wznoszące konstrukcję komory i stalyczność płyty posadzkowej. Obfitość przepalonych kości, przy wyjątkowo dobrym stanie zachowania może sugerować pochodzenie wialoosobnikowy pochówek. W miejscu wystąpienia w ubiegłym roku szpili odkryto brązowy podwójny guz tzw. tutulus.

Badania będą kontynuowane.

DZIERZGÓWEK, gm. Nieborów
woj. siedmiowiejskie
Stanowisko 1

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Siedmiowiejskich
Muzeum Miasta Zgierza

Badania prowadził mgr Piotr Świątkiewicz. Finansował WKZ w Siedmiowiejskich. Pierwszy sezon badań. Osada grupy środkowopolskiej kultury lużyckiej /IV okres ep. brązu/.

Badania stanowiące realizację drugiego etapu AZP, objęły zachodni skraj osady położonej na prawobrzeżnej, nadzalewowej terasie rzeki Zwierzyniec. W 3 wykopach o łącznej pow. 48 m² założonych przy obrywach piwnic ujawniono 3 jamy o owalnym kształcie i nieckowatych przekrojach i najprawdopodobniej gospodarczym przeznaczeniu /doły odpadkowe?/.

Z warstwy kulturowej 1 z jam pozyskano ok. 619 ul. naczyń /w tym w jednej z jam 182 fr., z czego znaczna część pochodziła z jednego garnka o kulpanowatym kształcie/ w swej podstawowej masie pochodzących z garnków o esowatych profilach, ściętych krawędziach, chropowatej powierzchni zewnętrznej, gruboziarnistej domieszczce schudzącej. Kilka fr. gładkich naczyń zdobionych było wątkiem współśrodkowych żłobków. Jedynym zabytkiem metalowym była bryłka miedzi znaleziona w jednej z jam. Pewna ilość polepy stanowi pośredni dowód na istnienie konstrukcji drewnianych /domostw?/. Centrum osady znajdowało się najprawdopodobniej na wyższych partiach stoku opadającego ku dolinie Zwierzynca.

Materiały znajdują się w Muzeum Miasta Zgierza.

EMILIANÓW, gm. Radzymin
woj. ostrołęckie
Stanowiska 1 i 2

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii

Badania prowadził mgr Kazimierz Kuźma. Finansował UW. Pierwszy sezon badań. Osadnictwo kultury trzcinieckiej.

Prace miały charakter sondażowy, przeprowadzono je na stanowiskach kultury trzcinieckiej odkrytych w trakcie badań powierzchniowych w 1983 roku.

Stanowisko 1

Położone jest na szczycie i zboczach niewielkiej lokalnej kulminacji o ekspozycji okrężnej, zajmującej fragment zbocza tarasu rzeki Rządzy. Wykop sondażowy o wymiarach 8 x 2 m założono na polu ob. H. Kostrzembskiego w odległości ok. 100 m od jego zabudowań gospodarczych. Wydobyty materiał zabytkowy jest bardzo ubogi. Składają się nań 42 fr. ceramiki kultury trzcinieckiej, 1 wior 1 2 odłupek krzemienisty wykonane z surowca narzutowego. Znalezione ceramiki występowały w górnej części warstwy podglebia. Nie wykryto obiektów zagłębionych w ziemię.

Stanowisko 2

Położone jest na niewielkim płaskim wzniesieniu eksponowanym ku południowi i północy, usytuowanym na tarasie rzeki Rządzy w odległości ok. 200 m na południowy zachód od stanowiska 1. Wykop sondażowy o wym. 8 x 3 m wycyzono na południowym stoku tego wzniesienia. Układ eksplorowanych warstw zarówno na stanowisku 2, jak i 1, przedstawiał się następująco: 1/ warstwa ziemi ornej o miąższości średnio 20 cm; 2/ warstwa podglebia, tj. zółtoszarego piasku o grubości 20-30 cm; 3/ warstwa calcowa, tj. żółtego warstwowanego piasku występująca od głębokości 50-60 cm poniżej powierzchni ziemi.

Większość materiału zabytkowego to ceramika. Łącznie znaleziono 104 fr. naczyń kultury trzcinieckiej. Pozostałe zabytki to 2 wórki krzemienne, 4 odłupki w tym jeden retuszowany na krawędzi. Zabytki należały głównie w warstwie podglebia.

Oba stanowiska w Emilianowie są prawdopodobnie pozostałościami obozowisk ludności kultury trzcinieckiej. W żadnym wypadku nie odkryto obiektów zagłębionych w ziemię.